

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

ALİ KAYA BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2021/6080
Karar Tarihi : 13/5/2025

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Kenan YAŞAR
Yılmaz AKÇİL

Raportör : Fatih ALKAN
Başvurucu : Ali KAYA
Vekili : Av. Zehra YILMAZ

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, konuttaki aramanın ölçüsüz şekilde gerçekleştirilmesinden kaynaklanan zararın tazmin edilmemesi nedeniyle konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru 29/1/2021 tarihinde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. 2021/25972 numaralı bireysel başvurunun kişi ve konu yönünden hukuki irtibatı olması nedeniyle mevcut bireysel başvuru dosyası ile birleştirilmesine, anılan başvuru dosyasının kapatılmasına ve incelemenin bu başvuru üzerinden yapılmasına karar verilmiştir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle ve Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla ulaşılan bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

6. Suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma ve suçluyu kayırma suçları kapsamında Kars Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) başlatılan soruşturmada Kars

Sulh Ceza Hâkimliğinin (Hâkimlik) 1/9/2019 tarihli kararıyla başvurunun yurt dışına çıkmama ve konutu terk etmeme suretiyle adli kontrol altına alınmasına karar verilmiştir. Başvurucu 5/11/2019 tarihinde sunduğu dilekçe ile adli kontrol tedbirine ilişkin yükümlülüğü yerine getirdiği adresin yatağa bağımlı annesinin aynı ilde bulunan ikamet adresiyle değiştirilmesini talep etmiştir. Söz konusu talep Hâkimliğin 7/11/2019 tarihli kararıyla kabul edilmiş ve adli kontrol tedbirinin uygulanmasına başvurunun annesinin ikametgâhında devam edilmesine karar verilmiştir.

7. Başsavcılık tarafından başvurunun da aralarında olduğu şüphelilerin yakalanması ve gözaltına alınması, suç unsurlarının elde edilmesi amacıyla şüphelilerin belirtilen adreslerinde eş zamanlı arama ve elkoyma tedbirlerinin uygulanmasına karar verilmiştir. Başvurucunun ikamet adresinde 1/2/2020 tarihinde gerçekleştirilen arama esnasında tutulan ve başvurunun imzası ile hazırun olarak nitelendirilen iki kişinin imzasını içeren Yakalama, Gözaltına Alma, Arama ve Elkoyma Tutanağı'nda; başvurunun belirtilen ikamet adresine gidildiği, "*Polis, kapıyı açın*" şeklinde defaten ikazda bulunulmasına rağmen kapının açılmaması üzerine özel kuvvet unsurları tarafından koçbaşıyla zor kullanılarak hazırun eşliğinde ikametgâha girildiği, başvurunun evde olmaması üzerine cep telefonu arandığı ve ikametgâhına gelmesi üzerine gözaltına alındığı, yapılan aramanın akabinde bazı eşyalara el konulduğu belirtilmiştir. Ayrıca aramanın sona ermesinin ardından başvurucuya herhangi bir zararın olup olmadığının sorulduğu, başvurunun koçbaşıyla kırılan kapı dışında zararı olmadığını söylediği tutanakta ifade edilmiştir. Arama ve elkoymaya ilişkin verilen karar, Hâkimlik tarafından uygun görülerek aynı gün onanmıştır.

8. Başvurucu, aynı soruşturma kapsamında hakkında konutu terk etmeme şeklinde verilen ve uygulanan adli kontrol kararı olmasına rağmen konutuna zor kullanılarak girilmesi nedeniyle aramanın ölçüsüz şekilde gerçekleştirildiğini belirterek uğradığı maddi ve manevi zararların tazmin edilmesi talebiyle Kars 1. Ağır Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) tazminat davası açmıştır. 30/6/2020 tarihinde sunduğu dava dilekçesinde; konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol kararının annesinin ikamet ettiği adreste uygulanmasına yönelik talebinin arama kararından önce Hâkimlik tarafından kabul edildiğini, boş olduğu bilinen konutuna gece vakti orantısız şekilde güç kullanılarak girildiğini, çilingirden yardım alınmadığını, aramanın icrasından önce iki kişinin hazır bulundurulmadığını, aramanın sona ermesinden sonra iki kişinin imzasının alındığını dile getirmiştir. Başvurucu; koçbaşıyla kırılan kapının maddi zarara yol açtığını ve bu şekilde gerçekleştirilen aramanın dar sosyal çevresinde bilinmesi nedeniyle itibarının zedelendiğini ifade ederek zararları karşılığında lehine 2.000 TL maddi, 5.000 TL manevi tazminata hükmedilmesini talep etmiştir. Davalı idare tarafından sunulan savunma dilekçesinde ve Başsavcılığın mütalaasında davanın reddine karar verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür.

9. Mahkemenin 23/12/2020 tarihli kararıyla maddi tazminat talebi yönünden kesin olarak, manevi tazminat talebi yönünden ise istinaf kanun yolu açık olmak üzere davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde;

i. Başvurucu hakkında suç işleme amacıyla kurulan örgüte üye olma ve suçluyu kayırma suçlarından kamu davası açıldığı, derdest olan yargılamanın kamu güvenliği gerekçesiyle Erzurum'a nakledildiği, aramanın ölçüsüz şekilde gerçekleştirildiği iddiasıyla 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 141. maddesi kapsamında tazminat talep edilebilmesi için asıl davada hüküm verilmesinin gerekli olmadığı belirtilmiştir.

ii. Başvurucunun da aralarında olduğu şüphelilerin konutlarında suç ve suç unsurları ile birlikte yakalanabilmesi amacıyla başvurucunun belirtilen adresinde arama yapılması gerektiği, şüphelilerin kaçma ihtimalleri olduğu, sağlıklı şekilde delil elde edilebilmesi için gecikmesinde sakınca bulunan hâl kapsamında eş zamanlı operasyon yürütüldüğü, arama kararının icrası sırasında konutun kapısının açılmaması hâlinde koçbaşı ile içeri girilmesinin ülke genelinde bir uygulama olduğu ifade edilmiştir. Başvurucuya ait konutun kapısının açılmaması üzerine koçbaşı kullanıldığı, operasyonun eş zamanlı olması, arama yapılmasında aciliyet bulunması ve suç unsurlarının ele geçirilebilmesi gerekliliği nedeniyle kapının koçbaşı ile kırılmasının zorunlu olduğu belirtilmiştir.

iii. Arama kararlarının icrasında konuttaki eşyalara zarar verilmediği sürece kapının koçbaşı kullanılarak açılmasından kaynaklanan zararlardan idarenin sorumlu tutulamayacağına ilişkin olarak Yargıtay 12. Ceza Dairesince verilen emsal karar doğrultusunda Hazine aleyhine açılan maddi ve manevi tazminat talepli davanın reddine karar verildiği ifade edilmiştir.

10. Maddi tazminat yönünden kesin şekilde verilen karara karşı başvurucu, manevi tazminat yönünden istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Karar, usul ve kanuna uygun olduğu gerekçesiyle Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi 3. Ceza Dairesince 18/2/2021 tarihinde onanmıştır.

11. Başvurucu, maddi tazminat yönünden kesin olarak verilen kararı 2/1/2021 tarihinde öğrenmiştir.

12. Öte yandan Erzurum 1. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama neticesinde suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma suçu yönünden başvurucunun beraatine, suçluyu kayırma suçu yönünden mahkûmiyetine 22/12/2023 tarihinde karar verilmiştir.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

13. 5271 sayılı Kanun'un "*Şüpheli veya sanıkla ilgili arama*" başlıklı 116. maddesi şöyledir:

"1) Yakalanabileceği veya suç delillerinin elde edilebileceği hususunda makul şüphe varsa; şüphelinin veya sanığın üstü, eşyası, konutu, işyeri veya ona ait diğer yerler aranabilir."

14. 5271 sayılı Kanun'un "*Arama kararı*" başlıklı 119. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hâkim kararı üzerine veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hâllerde ise kolluk amirinin yazılı emri ile kolluk görevlileri arama yapabilirler. Ancak, konutta, işyerinde ve kamuya açık olmayan kapalı alanlarda arama, hâkim kararı veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısının yazılı emri ile yapılabilir. ..."

(3) Arama tutanağına işlemi yapanların açık kimlikleri yazılır.

(4) Cumhuriyet savcısı hazır olmaksızın konut, işyeri veya diğer kapalı yerlerde arama yapabilmek için o yer ihtiyar heyetinden veya komşulardan iki kişi bulundurulur. ..."

15. 5271 sayılı Kanun'un "Tazminat istemi" başlıklı 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Suç soruşturması veya kovuşturması sırasında;

...

i) Hakkındaki arama kararı ölçüsüz bir şekilde gerçekleştirilen,

...

Kişiler, maddi ve manevi her türlü zararlarını, Devletten isteyebilirler."

B. Uluslararası Hukuk

16. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) "Özel ve aile hayatına saygı hakkı" başlıklı 8. maddesi şöyledir:

"(1) Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

(2) Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) içtihatlarında özel hayatın eksiksiz bir tanımı bulunmayan geniş bir kavram olduğunu belirtmektedir. Özel hayata saygı hakkı alt kategorisinde geçen özel hayat kavramını AİHM oldukça geniş yorumlamakta ve bu kavrama ilişkin tüketici bir tanım yapılmaktan özellikle kaçınmaktadır (Koch/Almanya, B. No: 497/09, 19/7/2012, § 51). Bununla birlikte Sözleşme'nin denetim organlarının içtihatlarında bireyin kişiliğini serbestçe geliştirmesi ve gerçekleştirmesi ve kişisel bağımsızlık kavramlarının özel hayata saygı hakkının kapsamının belirlenmesinde temel alındığı görülmektedir (Sıdabras ve Džiautas/Litvanya, B. No: 55480/00, 59330/00, 27/7/2004, § 43; K.A. ve A.D./Belçika, B. No: 42758/98, 45558/99, 17/2/2005, § 83; Pretty/Birleşik Krallık, B. No: 2346/02, 29/4/2002, § 61; Christine Goodwin/Birleşik Krallık [BD], B. No: 28957/95, 11/7/2002, § 90).

18. Özel hayata saygı hakkına kamu makamlarının keyfi şekilde müdahale etmelerinin önlenmesi, Sözleşme'nin 8. maddesi ile sağlanan güvenceler kapsamında yer alır. AİHM, özel hayata saygı hakkı kapsamındaki bir menfaate devletin müdahale ettiğini tespit ettiğinde Sözleşme'nin 8. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen koşulları inceler. Buna göre kamu makamlarının müdahalesinin yasal bir dayanağı olup olmadığı, anılan fıkrada yer alan meşru amaçlara dayalı olup olmadığı, demokratik bir toplumda gerekli ve orantılı olup olmadığı araştırılır (Dudgeon/Birleşik Krallık [GK], B. No: 7525/76, 22/10/1981, § 43;

Olsson/İsveç (No.1) [GK], B. No: 10465/83, 24/3/1988, § 59; *De Souza Ribeiro/Fransa* [BD], B. No: 22689/07, 13/12/2012, § 77).

19. AİHM'e göre ceza soruşturmasında arama ve elkoyma yetkilerinin kullanılması meşru olmakla birlikte başvuruya konu olayın şartları çerçevesinde bu tedbirlere yerinde, yeterli gerekçelerle ve orantılı olarak başvurulması gerekir. Bu konu değerlendirilirken özellikle arama izninin verildiği sırada başka bir delilin varlığı gibi şartlar, arama izninin içeriği ve kapsamı, arama sırasında bağımsız gözlemcilerin bulunup bulunmadığı, aramanın gerçekleştirilme biçimi ve aramadan etkilenen kişinin işi ve itibarına yönelik olan etkinin boyutu gibi hususlar gözönüne alınmalıdır (*Chappell/İngiltere*, B. No: 10461/83, 30/3/1989, § 60; *Buck/Almanya*, B. No: 41604/98, 28/4/2005, § 45).

V. İNCELEME VE GEREKÇE

20. Anayasa Mahkemesinin 13/5/2025 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

21. Başvurucu; hakkında verilen konutu terk etmeme şeklindeki adli kontrol kararının uygulandığı adresin ve tüm iletişim bilgisinin soruşturma makamlarında mevcut olduğunu, adli kontrol tedbirinin de arama tedbirinin de aynı soruşturma kapsamında verildiğini, adli kontrol kararının uygulanmaya devam etmesi nedeniyle boş olduğu bilinmesine rağmen kapının koçbaşıyla kırılarak konutuna girilmesinin aramayı ölçsüz kıldığını ileri sürmüştür. Ayrıca Arama Tutanağı'nda imzaları bulunan iki kişinin aramanın sona ermesinden sonra hazır edildiğini, gerekli olmamasına rağmen aramanın gece vakti yapıldığını, kapıyı açmak için çilingir gibi bir meslek erbabından yardım alınmadığını iddia etmiştir. Aramanın gerçekleştirilmesiyle yeni bir delil elde edilmediğini, aramayı gerçekleştirilen kamu görevlilerinin özensiz ve orantısız yaklaşımı nedeniyle kapısının kırıldığını, yargılama sürecinde tanıklarının dinlenmediğini, ret kararında tutarlı ve yeterli bir gerekçe bulunmadığını belirterek özel hayata saygı, konut dokunulmazlığı ve adil yargılanma haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

22. Bakanlık görüşünde, konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edilip edilmediği konusunda Anayasa Mahkemesi tarafından yapılacak incelemede Anayasa ve mevzuat hükümleri doğrultusunda somut olayın kendine özgü koşullarının dikkate alınması gerektiği ifade edilmiştir. Başvurucu, Bakanlığın görüşüne karşı beyanda bulunmamıştır.

B. Değerlendirme

23. Anayasa'nın "Konut dokunulmazlığı" başlıklı 21. maddesi şöyledir:

"Kimsenin konutuna dokunulamaz. Milli güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; kimsenin konutuna girilemez, arama yapılamaz ve buradaki eşyaya el konulamaz. Yetkili merciin kararı yirmidört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını el koymadan itibaren kırksekiz saat içinde açıklar; aksi halde, el koyma kendiliğinden kalkar."

24. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucunun şikâyetlerinin özünün konutunun ölçüsüz şekilde aranmasına ve oluşan zararlarının tazminine yönelik olduğu anlaşıldığından başvurunun Anayasa'nın 21. maddesinde düzenlenen konut dokunulmazlığı hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

25. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Müdahalenin Varlığı

26. Konut kavramı genellikle özel yaşamın ve aile yaşamının geliştiği, maddi olarak belirlenmiş yer olarak tanımlanmaktadır. Öte yandan konut kavramı işyerlerini de kapsamakta; bu bağlamda bir kişinin mesleğini sürdürdüğü bürosu, özel bir kişinin işlettiği şirketin faaliyetlerinin yürütüldüğü kayıtlı merkezi, tüzel kişilerin kayıtlı merkezleri, şubeleri ve diğer işyerleri de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Bununla birlikte bütünüyle işe özgülenmiş yerler konut kavramı kapsamında görülemez (*Günay Dağ ve diğerleri* [GK], B. No: 2013/1631, 17/12/2015, § 133; *Mehmet Taşdemir* [1. B.], B. No: 2013/3436, 18/5/2016, § 55; *Ayşegül Çengel Kömür ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2016/56228, 23/6/2020, § 44).

27. Arama ise suçu önlemek amacıyla suç işlenmeden önce veya suç işlendikten sonra delillerin elde edilmesi ve/veya sanığın veya şüphelinin yakalanabilmesi için bireylerin bazı temel haklarının sınırlandırılmasına sebep olacak şekilde yürütülen bir koruma tedbiridir (AYM, E.2005/43, K.2008/143, 18/9/2008). Koruma tedbirleri, soruşturma ve kovuşturma sürecinde bir temel hakkı hükmün kesinleşmesinden önce kısıtlayan, geçici, gecikemez ve kural olarak hâkim kararını gerektiren tedbirlerdir. Koruma tedbiri kararlarının kişilerin bireysel başvuru kapsamındaki haklarından bir veya daha fazlasının ihlal edilmesi sonucunu doğurması mümkündür (*Hülya Kar* [GK], B. No: 2015/20360, 27/2/2019, § 17; *Ayşegül Çengel Kömür ve diğerleri*, § 45).

28. Arama ile konut dokunulmazlığı ve özel hayatın gizliliği gibi başlıca temel haklar sınırlandırılmış olur (AYM, E.2005/43, K.2008/143, 18/9/2008). Somut olayda, başvurucaya ait olup konut olduğu açık olan yerin aranmasının başvuruca konut dokunulmazlığı hakkına müdahale teşkil ettiği anlaşılmıştır.

b. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

29. Anayasa'nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

30. Bu kapsamda yukarıda anılan müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığının Anayasa'nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, Anayasa'nın ilgili maddesinde belirtilen nedenlere dayanma, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama koşulları yönünden incelenmesi gerekir.

i. Kanunilik

31. Hak ya da özgürlüğe bir müdahale söz konusu olduğunda öncelikle tespiti gereken husus, müdahaleye yetki veren bir kanun hükmünün yani müdahalenin hukuki bir temelini olup olmadığıdır (*Sevim Akat Eşki* [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 36). Somut olayda gerçekleştirilen arama tedbirinin 5271 sayılı Kanun'un 116. ve 119. maddeleri temelinde yürütüldüğü görülmüştür. Arama kararının ve icrasının anılan düzenlemelere dayandığı anlaşıldığından başvurunun konut dokunulmazlığı hakkına yapılan müdahalenin kanuni dayanağının olduğu sonucuna varılmıştır.

ii. Meşru Amaç

32. Somut olayda başvurunun konutundaki arama suç örgütüne üye olma ve suçluyu kayırma suçları kapsamında yürütülen bir soruşturmada suç delillerinin ele geçirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla başvurunun konut dokunulmazlığı hakkına yönelen müdahalenin *kamu düzeninin korunması* ve *suç işlenmesinin önlenmesi* şeklindeki sınırlama sebeplerine uygun olduğu değerlendirilmiştir.

iii. Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük

(1) Genel İlkeler

33. Müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine *uygun* kabul edilebilmesi için zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşılaması ve orantılı olması gerekir. Açıkthat ki bu başlık altındaki değerlendirme, sınırlamanın amacı ile bu amacı gerçekleştirmek üzere başvuru olan araç arasındaki ilişki üzerinde temellenen ölçülülük ilkesinden bağımsız yapılamaz. Çünkü Anayasa'nın 13. maddesinde *demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı olmama* ve *ölçülülük ilkesine aykırı olmama* biçiminde iki ayrı kritere yer verilmiş olmakla birlikte bu iki kriter bir bütünün parçaları olup aralarında sıkı bir ilişki vardır (*Ferhat Üstündağ* [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, § 45).

34. Müdahaleyi oluşturan tedbirin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının kabul edilebilmesi için amaca ulaşmaya elverişli olması, başvurulabilecek en son çare ve alınabilecek en hafif önlem olarak kendisini göstermesi gerekir. Amaca ulaşmaya yardımcı olmayan veya ulaşılacak istenen amaca nazaran bariz biçimde ağır olan bir müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığı söylenemeyecektir (*Ferhat Üstündağ*, § 46).

35. Bundan başka koruma tedbiri ile yapılan müdahalenin *orantılı* olup olmadığı değerlendirilmelidir. Orantılılık, sınırlamayla ulaşılacak istenen amaç ile başvuru olan sınırlama tedbiri arasında dengesizlik bulunmamasına işaret eder. Diğer bir ifadeyle orantılılık, bireyin hakkı ile kamunun menfaatleri veya müdahalenin amacı başkalarının haklarını korumak ise diğer bireylerin hak ve menfaatleri arasında adil bir dengenin kurulmasına işaret etmektedir. Dengeleme sonucu müdahalede bulunulan hakkın sahibine terazinin diğer kefesinde bulunan

kamu menfaati veya diğ er bireylerin menfaatine nazaran a ı ık a orantısız bir k  l et y  klendiğinin tespiti h alinde orantılılık ilkesi y  n nden bir sorunun varlığında söz edilebilir (*Ferhat   st ndağ*, § 48).

36. Anayasa Mahkemesi, koruma tedbirleriyle temel hak ve  zg rl  klere yapılan bir müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olma kriteri bağlamında ne şekilde bir değerlendirme yapılması gerektiğ ne ilişkin ilkelerini *H ly  Kar* kararında detaylı bir biçimde açıklamıştır (*H ly  Kar*, §§ 21-46; benzer değerlendirmeler için bkz. *Hasan Akboğa* [GK], B. No: 2016/10380, 27/3/2019, §§ 91-109). Öncelikle Anayasa Mahkemesi, arama kararının konut dokunulmazlığı hakkına müdahalesi bağlamında hukukiliğini incelerken bir ceza h kimi gibi hareket ederek iddia edilen suçun işlenip işlenmediğ ne yönelik bir inceleme yapmayacak; bu inceleme arama kararının tatbik edildiği anda görünüşte bir haklılığın bulunup bulunmadığının değerlendirilmesinden ibaret olacaktır (*Hasan Akboğa*, § 104; benzer değerlendirmeler için bkz. *H ly  Kar*, § 24; *Ayşegül  engel Kömür ve diğerleri*, § 56).

37. Ayrıca sonradan tamamlanan soruştırma neticesinde herhangi bir suça ve suç unsuruna rastlanmaması nedeniyle kovuştırma yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi veya yargılama sonucunda beraat kararı verilmesi arama kararını otomatik olarak hukuka aykırı h le getirmez. Arama kararının gerekliliği bağlamında yapılacak denetimde suçun işlenip işlenmediği değil kamu makamlarının müdahalesinin ilk bakışta haklılık taşıyıp taşımadığı gözetilmeli ve bu çerçevede aramanın yapıldığı tarihteki koşullara bakılmalıdır (*Hasan Akboğa*, §§ 107-109).

38. Öte yandan arama tedbirinin hüküm kesinleşmeden önce temel hak ve hürriyetlere müdahale eden veya onları sınırlayan bir koruma tedbiri olması nedeniyle karar alma aşamasında sınırlarının belirlenmesi ve belirlenen sınırlar dâhilinde kalınarak uygulanması ölçülülük ilkesinin de bir gereğidir. Bu bağlamda arama kararına dayanak oluşturan delilleri değerlendirmede karar mercisinin belli bir takdir yetkisi olduğu söylenebilse de arama kararında aramanın kapsamı ile nedenlerinin denetime imk n verecek şekilde gösterilmesi, arama kararının kişilerin itibarına etkileri de gözetilerek temel hak ve hürriyetlere en az müdahaleyi gerektirecek şekilde uygulanması gerektiği unutulmamalıdır (*Ayşegül  engel Kömür ve diğerleri*, § 59).

39. Ayrıca koruma tedbirlerinden kaynaklanan zararlar söz konusu olduğunda zararın yeterli ve adil şekilde tazminine yönelik adımların atılması da ölçülülük ilkesinin bir gereğidir. Kamusal makamlar koruma tedbirinden kaynaklanan olağanın ötesindeki bir zararı tedbirin muhatabını daha ağır bir k  l et altına sokmayacak şekilde adil biçimde karşılamakla ve bu taleple açılan davalarda ölçülülük ilkesini gözeterek yargılamalar yapmakla yükümlüdür. Bu bağlamda mahkemelerin koruma tedbirlerinden kaynaklanan bir zararın oluşması durumunda ihlali gidermeyi temin edecek şekilde yargılama yürütmesi, ilgili ve yeterli gerekçelerle sonuca gitmesi beklenir.

40. Neticede konut dokunulmazlığı hakkına yapılan bir müdahale (somut olayda arama kararı) zorunlu bir toplumsal ihtiya ı karşılamıyorsa ya da zorunlu bir toplumsal ihtiya ı karşılamakla birlikte orantılı değilse demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun bir müdahale olarak değerlendirilemez.

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

41. Demokratik bir toplumda suç işlenmesinin önlenmesinin, suçluların ve suç delillerinin tespitinin ve nihayetinde tespit edilen suçluların cezalandırılmasının kamu düzeninin sağlanması, üçüncü kişilerin hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından büyük önem taşıdığı açıktır. Bu itibarla şüphelilerin yakalanması, suç delillerinin elde edilmesi ve bu delillere el konulması amacıyla usule ilişkin yükümlülükler yerine getirilerek şüphelinin üstünde ya da aracında olduğu gibi konutunda veya işyerinde de arama yapılması mümkündür.

42. Somut olayda suç işlemek amacıyla kurulan örgüte üye olma ve suçluyu kayırma suçu kapsamında Başsavcılık tarafından başlatılan soruşturmada 1/9/2019 tarihinde başvuru hakkında yurt dışına çıkmama ve konutu terk etmeme şeklinde adli kontrol kararları verilmiştir. Başvurucunun *konutu terk etmeme* tedbirine ilişkin yükümlülüğü yerine getirdiği süreçte ileri sürdüğü adres değişikliği talebi Hâkimliğin 7/11/2019 tarihli kararıyla kabul edilmiştir. Böylece söz konusu adli kontrol tedbirinin başvurucunun annesinin ikametgâhında uygulanmasına devam edilmiştir.

43. Aynı soruşturma kapsamında Başsavcılık, başvurucunun da aralarında olduğu şüphelilerin konutlarında eş zamanlı arama yapılmasına ve şüphelilerin gözaltına alınmasına karar vermiştir. Başvuru hakkında devam eden konutu terk etmeme tedbirinin uygulanmasına devam edildiği 1/2/2020 tarihinde gerçekleştirilen arama esnasında başvurucunun konutunun kapısı koçbaşıyla kırılmış ve bu suretle arama işlemi gerçekleştirilmiştir. Arama kararının gerekçesinde örgütlü suç kapsamında çok sayıda şüphelinin bulunduğu bir soruşturma dosyasında şüphelilerin konutlarında suç ve suç unsurları ile birlikte yakalanabilmesi ve delil toplanması gayesiyle hareket edildiği belirtildiğine göre arama kararına dayanak yapılan gerekçelerin haklılık taşıdığı söylenebilir.

44. Bununla birlikte söz konusu arama kararının icrasından yaklaşık beş ay kadar önce aynı soruşturma kapsamında başvuru hakkında konutu terk etmeme şeklinde adli kontrol kararı verildiği, anılan adli kontrol kararının uygulandığı adresin başvurucunun annesinin ikametgâhı olarak belirlenmesine ilişkin talebin ilgili hâkimlikçe kabul edildiği, arama tarihi itibarıyla konutu terk etmeme tedbirinin uygulanmasına devam edildiği hususları birlikte dikkate alındığında başvurucunun konutunda bulunmadığının ilgili kolluk güçlerince bilinmesi konusunda haklı bir beklenti içinde olduğu kabul edilmelidir.

45. Arama kararının icrasının akabinde başvurucuya ulaşıldığında gece vakti olmasına rağmen derhâl konutuna geldiği, böylece üzerinc düşen makul yükümlülükleri yerine getirdiği görülmüştür. Bu hususlara rağmen kolluk güçlerince daha az zarara neden olabilecek yöntemlere başvurulmadan, boş olduğu bilinebilir olan konutun kapısının koçbaşı kullanılarak kırılması ve ortaya çıkan maddi zararın tümüyle başvurucunun üzerine bırakılması tedbirin belirlenen sınırlar dâhilinde kalmarak uygulanması konusundaki gereklilikle bağdaşmamaktadır. Kaldı ki devam eden soruşturma safahatı incelendiğinde başvuru yönünden acil şekilde konutta arama yapılmasını gerekli kılan herhangi bir delil ya da gerekçenin de ilgili yargı mercilerince ortaya konulmadığı anlaşılmıştır.

46. *Dolayısıyla arama kararının icrasının muhataplarının itibarına olan etkileri de gözetilerek temel hak ve hürriyetlere en az müdahaleci gerektirecek şekilde uygulanması konusundaki gerekliliğin somut olayda yerine getirilmediği değerlendirilmiştir. Bu durumda ölçülülük ilkesinin bir gereği olarak koruma tedbirlerinden kaynaklanan zarar, yeterli ve adil

şekilde tazmin edilmelidir. Tazmin talebiyle açılan davada ise bir yargı içtihadına atıfla arama sırasında koçbaşı kullanılarak konutun kapısının kırılmasından kaynaklanan maddi zarardan idarenin sorumlu tutulamayacağı gerekçesiyle maddi tazminat yönünden davanın reddine karar verilmiştir. Söz konusu kararda başvurucunun somut durumu değerlendirilmemiş, farklı koşullar dikkate alınarak verilen ve tazmin taleplerini kategorik bir yaklaşımla reddeden bir yargı kararı üzerinden genel ve soyut bir gerekçeyle sonuca gidilmiştir.

47. Ayrıca arama kararının ölçüsüz şekilde gerçekleştirilmesi nedeniyle başvurucunun ileri sürdüğü itibar kaybından kaynaklanan manevi zararın tazmin edilmesine ilişkin talep hakkında ilgili yargı mercilerince hiçbir değerlendirme yapılmadığı ve başvurucunun iddialarının irdelenmediği, başvurucunun açıkça ileri sürmesine rağmen söz konusu talebinin incelendiğini ortaya koyan herhangi bir gerekçenin yargı kararlarında yer almadığı anlaşılmıştır.

48. Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde aramanın ölçsüz şekilde gerçekleştirilmesine ve başvurucunun uğradığı zararın kaçınılmaz olandan ağır olmasına rağmen maddi zararın giderilmediği, manevi tazminat talebinin ise incelenmediği anlaşılmıştır. Bu bağlamda, yargılama makamlarınca maddi ve manevi zararın tazmin edilmesini ve külfetin yalnızca başvurucuya bırakılmamasını temin edecek şekilde ilgili ve yeterli gerekçeler ortaya konulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Neticede orantılı olmayan söz konusu yaklaşım nedeniyle bahse konu müdahalenin demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun olmadığı değerlendirilmiştir.

49. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 21. maddesinde güvence altına alınan konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

50. Başvurucu, maddi ve manevi zararının tazmin edilmesi amacıyla açtığı davada Başsavcılık tarafından sunulan mütalaanın kendisine tebliğ edilmediğini belirterek silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Başvuruda konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiğine karar verildiğinden diğer şikâyetler hakkında kabul edilebilirlik ve esas yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek olmadığına karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

51. Başvurucu; ihlalin tespiti, yeniden yargılama yapılması ve toplam 10.000 TL maddi, 100.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

52. Başvuruda tespit edilen anayasal hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar ve zorunluluk bulunmaktadır. Anayasa'nın 148. ve 153. maddeleri ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. ve 66. maddeleri uyarınca ihlal kararının gönderildiği yargı mercilerinin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatıp Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında belirtilen ilkelere ve gerekçelere uygun biçimde yürütülecek yargılama sonunda hak ihlalinin nedenlerini gidererek yeni bir karar vermektir (yeniden yargılama konusunda bkz. *Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2) [1. B.], B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

53. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

B. Konut dokunulmazlığı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

C. Anayasa'nın 21. maddesinde güvence altına alınan konut dokunulmazlığı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Kararın bir örneğinin konut dokunulmazlığı hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere Kars 1. Ağır Ceza Mahkemesine (E.2020/138, K.2020/240) GÖNDERİLMESİNE,

E. Başvurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

F. 975,20 TL harç ve 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 30.975,20 TL yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

G. Ödemelerin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

H. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 13/5/2025 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.